ХУЛОСАИ НИҲОИИ

Шурои диссертатсионии 6D.КОА-058-и назди Донишгоҳи давлатии омӯзгории Тоҷикистон ба номи С. Айнӣ аз рӯйи диссертатсия барои дарёфти дараҷаи илмии доктори фалсафа (PhD), доктор аз рӯйи ихтисос

Парвандаи аттестатсионии № _____

Қарори Шурои диссертатсионӣ аз 19 июни соли 2023, таҳти №19/1 дар бораи сазовор донистани Ҳақназаров Умарали Нуралиевич, шаҳрванди Ҷумҳурии Тоҷикистон ба дараҷаи илмии доктори фалсафа (PhD), доктор аз рӯйи ихтисос.

Диссертатсияи Ҳақназаров Умарали Нуралиевичро дар мавзуи «Хусусиятҳои иқтисодӣ – географии муоҷирати меҳнатӣ дар минтақаҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон» ки барои дарёфти дараҷаи илмии доктори фалсафа (PhD), доктор аз рӯйи ихтисоси 6D060901 – Географияи иқтисодӣ, иҷтимоӣ сиёсӣ ва рекреатсионӣ дар таърихи 10.04.2023, суратмаҷлиси №14 аз ҷониби Шурои диссертатсионии 6D.КОА-058-и назди Донишгоҳи давлатии омӯзгории Тоҷикистон ба номи С. Айнӣ (734003 ш. Душанбе, х. Рӯдакӣ 121, Фармоиши Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон 1 июли соли 2022, таҳти №196/шд) ба ҳимоя қабул карда шудааст.

Довталаби дараҷаи илмӣ Ҳақназаров Умарали Нуралиевич 13-уми октиябри соли 1989 дар Ҷумҳурии Тоҷикистон таваллуд шудааст. Мавсуф соли 2008 ба шуъбаи рӯзонаи факултети географияи Донишгоҳи давлатии омӯзгории Тоҷикистон ба номи С. Айнӣ аз рӯйи ихтисоси география - демография дохил шуда, муассисаи таълимии мазкурро соли 2012 хатм намудааст.

Соли 2012 ба шубаи магистратураи факултети географияи Донишгоҳи давлатии омӯзгории Тоҷикистон ба номи С. Айнӣ аз рӯйи ихтисоси геоитилоотӣ дохил гардида, онро соли 2014 хатм намудааст.

Солҳои 2013-2020 ба ҳайси ассистенти кафедраи георафияи иқтисодӣ ва иҷтимоии факултети географияи Донишгоҳи давлатии омӯзгории Тоҷикистон ба номи С. Айнӣ фаъолият намуда, аз соли 2020 то инҷониб муаллими калони кафедраи георафияи иқтисодӣ ва иҷтимоии факултети географияи Донишгоҳи давлатии омӯзгории Тоҷикистон ба номи С. Айнӣ ба ҳисоб меравад. Инчунин, ӯ солҳои 2015-2018 докторанти кафедраи географияи иқтисодӣ ва иҷтимоии ДДОТ ба номи С. Айнӣ ба ҳисоб мерафт.

Мавзуи диссертатсия – «Хусусиятҳои иқтисодӣ – географии муҳоҷирати меҳнатӣ дар минтақаҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон» дар ҷаласаи Шурои

олимони факултети географияи Донишгоҳи давлатии омӯзгории Тоҷикистон ба номи С. Айнӣ аз 20.10.2015, таҳти №02 тасдиқ гардидааст.

Ба унвонҷӯ маълумотномаи академӣ (транскрипт) оид ба имтиҳонҳои фанҳои таълимӣ санаи 13.12.2021 сол, таҳти №2 дода шудааст.

Диссертатсия дар кафедраи георафияи иқтисодӣ ва иҷтимоии факултети географияи Донишгоҳи давлатии омӯзгории Тоҷикистон ба номи С. Айнӣ омода ва муҳокима шудааст. Ғайр аз ин, диссертатсия дар ҷаласаи кафедраи георафияи иқтисодӣ ва иҷтимоии факултети географияи Донишгоҳи давлатии омӯзгории Тоҷикистон ба номи С. Айнӣ (аз санаи 29.09.2022) ҳамчунин, дар ҷаласаи кушод ва муштараки кафедраҳои географияи иқтисодӣ ва иҷтимоӣ, географияи табиӣ, геоэкология ва методикаи таълими география ва туризми факултети географияи ДДОТ ба номи С. Айнӣ муҳокима гардида, аз 11-уми ноябри соли 2022 ба ҳимоя тавсия дода шудааст.

Роҳбари илмӣ:

Ҷӯраев Алишер Ҷӯраевич – номзади илмҳои иқтисодӣ, дотсенти кафедраи географияи иқтисодӣ ва иҷтимоии факултети географияи Донишгоҳи давлатии омӯзгории Тоҷикистон ба номи С. Айнӣ.

Муқарризони расмӣ:

Улмасов Раҳмон Улмасович– доктори илмҳои иқтисодӣ, профессори кафедраи Минтақашиносӣ ва сиёсатӣ хориҷии Донишгоҳи словянии Русияву Тоҷикистон.

Мирзоев Сайали – номзади илмҳои иқтисодӣ, дотсенти кафедраи омори Донишгоҳи миллии Тоҷикистон.

Муассисаи пешбар – Муассиаи давлатии “Пажуҳишгоҳи меҳнат, муҳоҷират ва шуғли аҳолӣ”-и Вазорати меҳнат, муҳоҷират ва шуғли аҳолии Ҷумҳурии Тоҷикистон дар тақризи мусбати худ, ки аз ҷониби ташхисгар номзади илмҳои иқтисоӣ, мудири шуъбаи танзими масъалаҳои муҳоҷирати Муассиси давлатии “Пажӯҳишгоҳи меҳнат, муҳоҷират ва шуғли аҳолӣ” Раимдодов Умед омода гардида, аз ҷониби котиби илмии ҷаласаи шуъбаи танзими масъалаҳои муҳоҷирати Муассиси давлатии “Пажӯҳишгоҳи меҳнат, муҳоҷират ва шуғли аҳолӣ” Ҳамдамова Н.У. Имзо аз ҷониби Сармутахасиси шуъбаи кадрҳои Муассисаи давлатии “Пажӯҳишгоҳи меҳнат, муҳоҷират ва шуғли аҳолӣ” дар суратҷаласаи №2 аз санаи 2-юми майи соли 2023 тасдиқ шудааст, қайд менамояд, ки диссертатсия ба талаботи бандҳои 31, 33, 34 ва 35-и «Тартиби додани дараҷаҳои илмӣ», ки бо қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 30-юми июни соли 2021, таҳти №267 тасдиқ шудааст, мутобиқат менамояд.

Диссертатсия аз ҷониби муаллиф мустақилона навишта шуда, дорои мазмун ва мантиқи ягонаи дохилӣ мебошад. Сатҳи навгонии илмии

диссертатсионӣ, нуктаҳои илмӣ ва пешниҳоду тавсияҳои амалие, ки ба ҳимоя пешниҳод шудаанд, мақолаҳои илмӣ ва маърузаҳо дар конференсияҳои илмӣ-амалӣ саҳми шахсии муаллифро тасдиқ менамоянд. Инчунин, тарзи навишт, масъалагузорӣ ва услуби таҳқиқоти илмӣ саҳми шахсии муаллифи диссертатсияро нишон медиҳад. Довталаби дарёфти дараҷаи илмӣ доир ба мавзуи диссертатсия ва моҳияти он 8 мақолаи илмӣ, аз ҷумла 5 адади онҳо дар маҷаллаҳои тақризшавандаи тавсиянамудаи Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ва Федератсияи Русия, 3 мақола дар нашриёҳои дигар ба табъ расонидааст. Интишороти унвонҷӯ нуктаҳои асосӣ, натиҷаҳо ва мазмуни диссертатсияро инъикос намуда, саҳми шахсии муаллифро собит менамоянд.

Муҳимтарин интишороти довталаби дараҷаи илмӣ аз рӯйи мавзуи диссертатсия:

1. Ҳақназаров, У.Н. Афзоиши аҳолӣ ва баъзе масъалаҳои демографии муҳоҷирати меҳнатӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон. [Матн] / У.Н. Ҳақназаров // Паёми Донишгоҳи омӯзгорӣ. –Душанбе, 2018. - №1 (1) – С. 62–67. , ISSN 2219-5408.

2. Ҳақназаров, У.Н. Муҳоҷирати меҳнатӣ яке аз омилҳои асосии таъмини захираҳои меҳнатӣ. [Матн] / У.Н. Ҳақназаров // Ахбори Академияи илмҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон. Шуъбаи илмҳои ҷамъиятшиносӣ. –Душанбе, 2018. – №2. – С. 98–105. ISSN 2076- 2569.

3. Ҳақназаров, У.Н. Назария ва методологияи муҳоҷирати меҳнатӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон. [Матн] / У.Н. Ҳақназаров // Паёми Донишгоҳи омӯзгорӣ. –Душанбе, 2018. – №1 (1). – С. 98–103. ISSN 2219-5408.

4. Ҳақназаров, У.Н. Теория и методология трудовой миграции. [Текст] / У.Н. Ҳақназаров // Паёми ДМТ. –Душанбе 2017- № 2/4. с. 103-107, ISSN 2413-5151.

5. Ҳақназаров У.Н., Ҷураев А. Сиёсати муҳоҷирати меҳнатӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон. [Матн] / У.Н. Ҳақназаров, А. Ҷураев. // Паёми донишгоҳи омӯзгорӣ. –Душанбе, 2022. №4 (16) С. 71-75. ISSN 2707-9996.

6. Ҳақназаров, У.Н. Ба шуғл фарогирию паст кардани сатҳи камбизоатӣ ва муҳоҷирати меҳнатӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон. [Матн] / У.Н. Ҳақназаров // Маводи конференсияи ҷумҳуриявӣ илмӣ – амалӣ дар мавзӯи «НБО – Роғун кафолати истиқлолияти энергетикии Тоҷикистон». Душанбе – 2019. – С 107-109.

7. Ҳақназаров, У.Н. Сиёсати муҳоҷирати меҳнатӣ ва ҳалли он дар Ҷумҳурии Тоҷикистон. [Матн] / У.Н. Ҳақназаров // Маводи конференсияи ҷумҳуриявии илмӣ-амалӣ бахшида ба «Бистсолаи омӯзиши фанҳои табиатшиносӣ, дақиқ ва риёзӣ» инчунин 80 солагии профессори кафедраи географияи иқтисодӣ ва иҷтимоӣ Алишер Ҷӯраев дар мавзӯи «Рушди илмҳои табиатшиносӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон». Душанбе – 2021. – С 328-337.

8. Ҳақназаров, У.Н. Сиёсати шуғл ва кафолати иҷтимоӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон. [Матн] / У.Н. Ҳақназаров // Маводи конференсияи ҷумҳуриявии илмӣ-амалӣ дар мавзӯи «НБО-и Роғун кафолати истиқлолияти энергетикии Тоҷикистон» Душанбе (27,03,2019). – с. 219 - 226.

Ба автореферати диссертатсия аз ҷониби шахсони зерин тақризҳо навишта шуда, ба Шурои диссертатсионӣ ворид шудаанд:

Насирдинов И.М. – н.и.и. дотсенти кафедраи молия ва андозбандии Донишгоҳи байналмилалии сайёҳӣ ва соҳибкории Тоҷикистон;

Субҳонов А.И. – мудири шуъбаи таҳқиқоти демографии Институти иқтисодиёт ва демографияи АМИТ, номзади илмҳои иқтисодӣ;

Баротов Ҷ. – дотсенти кафедраи географияи иқтисодӣ ва сайёҳии Донишгоҳи давлатии Кӯлоб ба номи Абӯабдуллоҳи Рӯдакӣ, номзади илмҳои иқтисодӣ.

Ҳамаи тақризҳо мусбат буда, дар онҳо баъзе эродҳои хусусияти баҳснокдошта манзур шудааст. Эродҳо асосан нуктаҳои илмии мубоҳисавии диссертатсияро оиди кафолатномаи расмии тарафи қабулкунандаи муҳоҷирон доир ба ҷойгир кардани онҳо, давраҳои муҳоҷикунии аҳолӣ ба минтақаҳои ҷумҳурӣ, алоқамандии муассисаҳои таълимии касбӣ-техникиро бо корхонаҳои саноатӣ, маълумот оиди шумораи умумии оилаҳои кучонидашуда солҳои 2020-2021, оиди мушкилотҳои мавҷудаи муҳоҷират на ҳамаи проблемаҳо мавриди даҳлил қарор гирифтаанд фаро мегиранд.

Муқарризон ва муассисаи пешбар бо назардошти муқаррароти бандҳои 67-70 ва 74-и Тартиби додани дараҷаҳои илмӣ, ки бо Қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 30-уми июни соли 2021, таҳти №267 тасдиқ шудааст, интихоб ва таъин гардидаанд.

Ҳамчунин, интихоби муқарризони расмӣ ва муассисаи тақриздиҳанда бо он асоснок карда мешавад, ки онҳо аз рӯйи ихтисоси 6D060901 (анъанавӣ: 25.00.24) – Географияи иқтисодӣ, иҷтимоӣ, сиёсӣ ва рекреатсионӣ дар сатҳи дахлдор таҳқиқоти илмӣ анҷом додаанд ва корҳои илмӣ-таҳқиқотии онҳо ба масъалаи гуногуни кори илмии анҷомдодашуда, алоқамандии зич доранд.

Шурои диссертатсионӣ қайд менамояд, ки довталаби дараҷаи илмӣ дар асоси иҷро кардани таҳқиқоти илмӣ:

– омӯхтани фикру ақидаи олимони соҳаи география ва иқтисодиёт оид ба назария, методологияи таҳқиқот ва таърихи муҳоҷирати меҳнатӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон таҳқиқ шудаанд;

– муайян намудани омилҳои иқтисодӣ-географии муҳоҷирати меҳнатӣ, сабаб ва хусусиятҳои он дар Ҷумҳурии Тоҷикистон омӯхта шудааст;

– арзёбӣ намудани ҷиҳатҳои мусбӣ ва манфии муҳоҷирати меҳнатӣ омӯхта ва таҳлил гардидааст;

– таҳлили масъалаҳои кунунии муҳоҷирати меҳнатӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон таҳлил ва арзёбӣ шудааст;

– муайян кардани омилҳое, ки ба такмил, омода кардани кадрҳои соҳибтахассус ва дастгирии иҷтимоии аҳолӣ мусоидат мекунанд;

– таҳқиқи хусусиятҳои иқтисодӣ-географии муҳоҷирати меҳнатӣ бо дарназардошти таъсири онҳо ба вазъи иҷтимоӣ-иқтисодии минтақаҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон арзёбӣ шудааст;

– коркарди тавсияҳо ҷиҳати дурнамо ва сиёсати муҳоҷирати меҳнатӣ дар минтақаҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон муайян гардидааст;

Аҳамияти назариявии таҳқиқоти диссертатсионӣ бо он асоснок карда шудааст, ки натиҷаҳои бадастомада масъалаҳои муҳоҷирати аҳолиро дар минтақаҳои гуногуни ҷумҳуриро густариш медиҳанд. Ҳамин тавр, аз рӯйи натиҷаҳои бадастомада, ба чунин хулосаи асоснок омадан мумкин аст, ки таҳқиқоти мазкур метавонад дар рушди илми география, иқтисодиёт, демография саҳми арзанда гузошта, дар баробари ин, баҳри бартараф намудани норасоиҳои ҷойдоштаи амалияи география кумак расонад.

Вобаста ба масъалагузории дар диссертатсия ҷойдошта, ба сифати заминаи методологии таҳқиқот як қатор усулҳои умумиилмӣ ва хусусӣ, ба монанди: иқтисодиёт, сотсиология, сиёсатшиносӣ, демография, харитасозӣ, оморӣ, моделсозии математикӣ, пурсишҳои сотсиологӣ, истифода шудаанд.

Ҳамчунин ҷанбаҳои алоҳидаи назариявии осори олимони ватанию хориҷӣ ба монади Рибаковский Л.Л., Денисенко М.Б, Ионцев В.А., Исломов С.И., Султонов З.С., Улмасов Р.У., Олимова С., Ҳакимов П., Исломов Ф.С., Маҳмадбеков М.Ш., Бабаев А.А., Назарова Г.Ш., Гулмирзоев Қ.Ҳ ва дигарон омӯхта шудаанд.

Аҳамияти натиҷаҳои бадастовардаи довталаби дараҷаи илмӣ дар амалия чунин тасдиқ карда мешаванд, ки хулосаву пешниҳодҳои дар диссертатсия таҳиянамудаи муаллиф, метавонанд ҷиҳати такмили муҳоҷирати меҳнатӣ ва ҷобаҷогузории захираҳои меҳнатии кишвар мавриди истифода қарор дода шаванд. Ҳамчунин, маводи таҳқиқоти мазкур метавонад дар ҷараёни таълим, дар муассисаҳои олӣ ҳангоми тадриси фанҳои география – географияи иқтисодӣ – иҷтимоии Тоҷикистон, географияи аҳолӣ ва демография истифода шаванд.

Баррасии эътимоднокии натиҷаҳои таҳқиқ нишон доданд, ки:

– нуктаҳои илмии таҳқиқоти диссертатсионӣ ба осори илмии муҳаққиқони ватанӣ ва хориҷӣ дар самти муҳоҷирати меҳнатӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон асос ёфта, бо маводи интишории унвонҷӯ, ки оид ба мавзуи диссертатсия ба нашр расидаанд, мувофиқат менамоянд;

– дар таҳқиқоти диссертатсионӣ ақидаҳо, нуктаҳои илмӣ ва хулосаҳои асарҳои олимони соҳаи географияи аҳолӣ, демография, географияи иқтисодӣ вобаста ба паҳлуҳои гуногуни муҳоҷирати аҳолӣ таҳлил ва мавриди омӯзиш қарор гирифта, саҳеҳнокии натиҷаҳои бадастовардашударо таъмин менамоянд;

– натиҷаҳои бадастовардаи унвонҷӯ барои рушди географияи иқтисодӣ мусоидат менамоянд.

Саҳми шахсии довталаби дарёфти дараҷаи илмӣ дар таҳқиқот бо он муайян мегардад, ки натиҷаҳои илмии таҳқиқоти диссертатсионӣ, аз ҷумла хулосаҳои назариявӣ, таклифу пешниҳодҳо ва нуктаҳои илмие, ки ба ҳимоя пешниҳод шудаанд, метавонанд дар рушди соҳаҳои муҳоҷират ва ҷобаҷогузории захираҳои меҳнатӣ саҳми назаррас дошта бошанд.

Дар маҷлиси Шурои диссертатсионӣ аз 19 июни соли 2023 қарор қабул карда шуд, ки ба Ҳақназаров Умарали Нуралиевич дараҷаи илмии доктори фалсафа (PhD), доктор аз рӯйи ихтисоси 6D060901 – Географияи иқтисодӣ, иҷтимоӣ, сиёсӣ ва рекреатсионӣ дода шавад.

Ҳангоми гузаронидани овоздиҳии пинҳонӣ аз 9 нафар аъзои Шурои диссертатсионӣ, ки бо Фармоиши Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 1 июли соли 2022, таҳти №196/шд тасдиқ гардидааст 9 нафар иштирок доштанд, ки аз онҳо 4 нафарашон доктрони илм аз рӯйи ихтисоси диссертатсияи баррасишаванда мебошанд. Аз 9 нафар аъзои Шурои диссертатсионии дар ҷаласа иштирокдошта, овоз доданд: ба тарафдории додани дараҷаи илмии доктори фалсафа (PhD), доктор аз рӯйи ихтисос 9 нафар, муқобил – нест, бюллетенҳои беэътибор – нест.

Раиси Шурои диссертатсионӣ,
доктори илмҳои география, профессор **Муҳаббатов Х.М.**

и. в. Котиби илмии Шурои диссертатсионӣ,
номзади илмҳои география, дотсент **Диловаров Р.**

19 июни соли 2023